

Lopende zaken uit Het Groene Woud :

- > De Voorste Stroom, een natuurlijke verbinding
- > Landbouw is meer dan alleen voedsel produceren
- > Wat wordt project van het jaar 2007?
- > Bijzondere slakken in Het Groene Woud
- > Project van de maand: Grenzen en oude bossen
- > Huiskamergesprekken voor ondernemers

De Voorste Stroom, een natuurlijke verbinding

Oisterwijk is rijk aan natuurschoon. Dwars door de kern loopt de beek De Voorste Stroom. Waterschap De Dommel en de gemeente werken hier samen aan beekherstel. De Voorste Stroom wordt een verbidingszone voor dier en plant. Ook wordt er gewerkt aan optimale omstandigheden voor de vissen in de beek. Hierdoor krijgt De Voorste Stroom zijn natuurlijke karakter terug.

"De beek is nu een rechte watergang", legt René Iemenschot van waterschap De Dommel uit. "We gaan daar een smal, slingerend stroompje binnen een breder profiel van maken. Dat wil zeggen dat de beek het hele jaar door een smalle watergang stroomt. Ongeveer zes dagen per jaar, bij hoog water als gevolg van hevige regenval stroomt het hele profiel vol, dus ook de oevers van de beek. De oevers worden verlaagd, zodat het maaiveld dichter bij het grondwater komt te liggen. Hierdoor krijgen planten die van natte voeten houden, de ruimte. Ook brengen we de meandering van de beek aan. De Voorste Stroom krijgt hiermee een gevarieerd en natuurlijk aanzicht."

Ecologische verbidingszone

De oevers van De Voorste Stroom worden een ecologische verbidingszone. Dit is een strook natuur in het landschap die natuurgebieden met elkaar verbindt. Via deze strook kunnen dieren zich verplaatsen naar aanliggende natuurgebieden. Dieren nemen zaden mee in hun vacht, waardoor ook de planten zich verspreiden. Dieren die baat hebben bij de ecologische verbidingszone zijn bijvoorbeeld de kamsalamander en andere zoogdieren zoals muizen en bunzingen.

De schop de grond in

De eerste stap in het proces is het schoonmaken van de waterbodem. Vervolgens wordt de beek gedempt

tot een smalle watergeul. In het najaar van 2008 gaat de schop de grond in. "De Voorste Stroom wordt meer zichtbaar voor de inwoners van Oisterwijk", vertelt Iemenschot. Ter hoogte van het gemeentehuis wordt de stuw verwijderd. Om het hoogteverschil te overbruggen, wordt een zogenaamde vistrap geplaatst. Het water stroomt over kleine stenen drempels trapsgewijs naar beneden. De vissen kunnen dan weer stroomopwaarts zwemmen. "Een ander voorbeeld is de Gemullenhoekenweg", gaat René verder. "Nu merk je niets van het water als je op de weg rijdt of loopt. Daar komt verandering in. De lange koker onder de weg wordt vervangen door drie bruggen, twee voor voetgangers en één voor het autoverkeer in combinatie met fietsstroken. Een ander voordeel is dat in tegenstelling tot de huidige situatie, de oevers doorlopen onder de bruggen. Dieren kunnen zich dus ook onder de bruggen verplaatsen." In het voorjaar van 2009 is het project naar verwachting afgerond.

Meer informatie

Meer informatie over De Voorste Stroom vind je op de website van het waterschap: www.dommel.nl. Contactpersonen voor het project zijn René Iemenschot en Philip Schellens, e-mail: riemenschot@dommel.nl, pschellens@dommel.nl.

Landbouw is meer dan alleen voedsel produceren

Aan de rand van Het Groene Woud in Olland ligt het Damiaancentrum. Het centrum organiseert in de eerste maanden van 2008 de lezingencyclus Voeding van ons leven over Landbouw & Spiritualiteit. Het Damiaancentrum ontwikkelt zich hiermee verder als spirituele poort naar Het Groene Woud.

Begin 2007 is er door het Damiaancentrum, onder veel belangstelling, een drietal avonden verzorgd over Landbouw & Spiritualiteit. Dit wordt nu gevolgd door een tweede reeks. Doel van de lezingen is te komen tot een spirituele verdieping rondom landbouw, aarde en voeding.

Een rol voor landbouw

"Het gaat in de landbouw om meer dan alleen goede kwaliteit voedsel produceren; het kan de mens ook stimuleren en inspireren", aldus Piet Rombouts, initiatiefnemer van de werkgroep Landbouw & Spiritualiteit van het Damiaancentrum. "Het Groene Woud ontwikkelt zich door. Echter, de landbouw staat meer langs de zijlijn, terwijl er juist een mooie rol voor is weggelegd. Ik denk dan aan de sociaal-maatschappelijke rol van landbouw, maar ook als beheerder van het gebied. Onze werkgroep wil laten zien dat de landbouw onderdeel is van onze omgeving", geeft Rombouts aan.

Programma

De komende periode vinden de volgende vier lezingen plaats:

20 februari. Matthieu Wagemans, medewerker Innovatienetwerk Groene Ruimte. Het kwetsbare als bron van inspiratie. Is schaalvergroting het lot van de boer?

19 maart. Henriette Snelders, natuurgeneeskundig therapeut. Voedsel is meer dan alleen koolhydraten en eiwitten. De innerlijke kwaliteit van voedsel.

16 april Mario Coolen, medewerker Solidaridad. Onze mais is heilig. De visie van Maya boeren op het dagelijkse voedsel. Beleving van aarde en voeding door indianen in Guatamala.

14 mei. Anneke Scholte. Presentatie en buitenactiviteit: Natuur beleven met 'Actieve verwondering'.

De lezingen starten om 20.00 uur en zijn bedoeld voor iedereen die zich betrokken voelt bij Het Groene Woud. De avonden zijn voor iedereen toegankelijk en je hoeft je vooraf niet aan te melden. Je kunt de lezingen los van elkaar bezoeken. Deelname per avond kost 5 euro, inclusief koffie/thee. Het Damiaancentrum bevindt zich aan de Slophoosweg 1 te Olland.

Meer informatie

Meer informatie is te vinden op www.damiaancentrum.nl.

Wat wordt project van het jaar 2007? Stem nu op jouw favoriete project

In 2007 is elke maand een project uitgelicht in de Woudlopers. Uit de projecten van het afgelopen jaar wordt het project van 2007 gekozen. De lezers van Woudlopers beslissen wie de winnaar wordt. Stuur vóór 15 februari aanstaande een e-mail naar info@hetgroenewoud.com. Vermeld daarbij de titel van het project. Stem nu op jouw favoriete project!

Januari

Inwoners Oisterwijk op bres voor biodiversiteit

Op initiatief van Joop van Hezik, wethouder van Oisterwijk, is eind vorig jaar het B-team opgezet. Dit team voert uiteenlopende laagdrempelige acties uit die de biodiversiteit binnen de gemeente ten goede komen. "Het B-team bestaat uit een tiental enthousiaste inwoners van Oisterwijk. De achtergrond van de mensen is heel verschillend maar één ding hebben ze gemeen: hun enthousiasme om met concrete acties de biodiversiteit van de gemeente Oisterwijk te verhogen", vertelt Frans Kapteijns, contactpersoon voor het B-team.

[Lees verder](#)

Februari

Herstel populierenlandschap Wijboschbroek

In Sint-Oedenrode, Schijndel, Best en Liempde komen van oudsher veel populieren voor in verband met de klompenindustrie. Gaandeweg is dit minder geworden. "Een gevaar voor het landschap", vindt John van den Berg van Staatsbosbeheer. "Populieren zijn immers kenmerkend voor het landschap." Om de populier te behouden en terug te brengen, zijn verschillende initiatieven gestart, waaronder het project 'herstel populierenlandschap Wijboschbroek'. In Schijndel worden dit jaar nog 3.500 populieren geplant. Op deze manier wil Staatsbosbeheer het oude cultuurlandschap in het Wijboschbroek herstellen.

[Lees verder](#)

Maart

Graan-Goed

Eind 2005 startte melkveehouder Wim Jennissen uit Liempde het project Graan-Goed. Doel was om de aloude keten van graanteelt, het malen van koren en het bakken van brood binnen de regio te herstellen. In het kader van dit project hebben plaatselijke ondernemers inmiddels allerlei nieuwe producten in de markt gezet. Zo introduceerde Bakkerij Bekkers speltbrood met zonnepitten en speltspeculaas en lanceerde Brouwerij Sint Servattumus uit Schijndel het Speltbier.

[Lees verder](#)

April

Jos Hermans meest Markante Horecaondernemer van Noord-Brabant 2007

Jos Hermans van restaurant De Negenmannen te Boxtel is benoemd tot de Meest Markante Horecaondernemer van Noord-Brabant 2007. "Hermans is met deze uitverkiezing een groot ambassadeur voor Het Groene Woud", zegt Frans van Beerendonk, voorzitter van de Stichting Streekfestival Het Groene Woud. "We zijn echt apetrots."

[Lees verder](#)

Mei

De Groene Kaart

Op 21 juni wordt de Groene Kaart van de Duurzame Driehoek onthuld. De Groene Kaart is een interactieve, digitale kaart die het regionale aanbod weergeeft van natuurrecreatieve mogelijkheden. De kaart brengt aanbieders van duurzame producten, informatiepunten, bezoekerscentra- en bezoekersterreinen, cultuurhistorisch monumenten en zichtbare voorbeelden van duurzame ontwikkeling in Het Groene Woud in beeld.

[Lees verder](#)

Juni

Landschapsonwikkelingsplan (LOP) Boxtel

Nog dit jaar is het Landschapsonwikkelingsplan Boxtel klaar. Hierin zijn verschillende projecten opgenomen. Al deze projecten dragen bij aan het terugbrengen van de eigen identiteit en kernkwaliteiten van het omliggende landschap. Doel is om het groene karakter, de kleinschalige openheid en het samenhangend complex van beken, bolakkers, bossen en heiden weer nadrukkelijk aanwezig te laten zijn.

[Lees verder](#)

Augustus

Populier is populair

Op 25 november 2005 ging het tweejarige project 'Populieren in Het Groene Woud' van

start. Met dit project wil de populierenwerkgroep het lokale populierenlandschap in stand houden. Onder andere door de aanplant van nieuwe populieren door particulieren en bedrijven te stimuleren. Populierenwerkgroep Het Groene Woud verstrekt niet alleen gratis plantmateriaal, maar geeft ook informatie over populieren in het algemeen, het onderhoud, de afzet en het gebruik van voorpootrechten voor de aanplant ervan.

[Lees verder](#)

September

De toekomst van Roois verleden

De reproductie van oude manuscripten van Brock, een symposium over de omgang met de cultuurhistorie en identiteit van Sint-Oedenrode en acht concrete deelprojecten die het verleden doen herleven. Dit zijn de resultaten van het succesvolle streekproject 'De toekomst van Roois verleden'. Een EU-delegatie was zo onder de indruk van dit project, dat het is genomineerd als een van de meest aansprekende Nederlandse projecten in het kader van de regeling Leader+.

[Lees verder](#)

Oktober

De boswachter in je broekzak

Vanaf 7 november kun je bij Bezoekerscentrum Oisterwijk van Natuurmonumenten een iPod huren met daarop tien korte verhalen. Deze verhaaltjes kun je afluisteren tijdens het lopen van de gele paaltjesroute door de Oisterwijkse Bossen en Vennen. Ook kun je op de iPod afbeeldingen bekijken bij de verhalen. Heb je zelf een iPod of mp3-speler? Dan kun je de verhalen ook gratis downloaden van de website van Natuurmonumenten.

[Lees verder](#)

November

Plan je Eigen Ruimte in Brabant

Leerlingen aardrijkskunde van 2College Cobbenhagen en 2College Durendael gingen aan de slag als planoloog. Voor het project Plan je Eigen Ruimte (PjER) ontwierpen ze plannen voor de inrichting van landschapspark Moerenburg, het

meest westelijke deel van Het Groene Woud. "Daardoor zijn ze met een ander oog naar hun omgeving gaan kijken", vertelt Jeffrey Raymakers, projectleider van PjER. "Ook kregen ze te maken met tegenstrijdige belangen en leerden ze hoe ze kunnen onderhandelen."

[Lees verder](#)

December

Proeftuin Het Groene Woud

Bij het project Proeftuin Het Groene Woud gaat het erom dat ideeën om het gebied te versterken worden ontwikkeld en ondersteund. Belangrijk is ook hoe de boer daarbij de mogelijkheid krijgt een goede boterham te verdienen. De oorsprong van de plannen dateert van 2000. Er was twee jaar voor nodig om de eerste ideeën om te zetten naar een concreet plan. "Het was destijds een revolutionaire ontwikkeling", zegt Rob van Ruremonde, projectleider. "Het plan kwam vanuit de regio zelf, niet vanuit de overheid."

[Lees verder](#)

Breng nu je stem uit via info@hetgroenewoud.com! Binnenkort kan je in de Woudlopers lezen wie de winnaar is geworden.

Bijzondere slakken in Het Groene Woud

Het Groene Woud staat bekend om de grote biodiversiteit. Variatie in natuur en landschap staat borg voor een groot aantal soorten planten en dieren. Zeldzame soorten planten, vogels, vlinders en zoogdieren worden in verschillende gebieden aangetroffen en bevestigen daarmee de bijzondere waarden van Nationaal Landschap Het Groene Woud.

Dit geldt ook voor minder bekende groepen organismen als weekdieren. De afgelopen jaren heeft Kees Margry intensief gezocht naar land- en zoetwaterslakken, naaktslakken en zoetwatermossels. Het was vooral een zoektocht naar het kleine, want de meeste soorten zijn kleiner dan 5 mm en vooral te ontdekken door strooiselmonsters te bekijken onder een stereomicroscop.

Rijk aan soorten

In heel Het Groene Woud zijn al meer dan 100 soorten gevonden. Soorten van enkele centimeters groot tot één millimeter klein, van planteneters tot rovers die andere slakken eten, van slanke regenslakken die in bomen klimmen tot tweekleppige erwtenmossels die leven in de modder van sloten. Soorten die elk hun eigen aanpassing hebben aan hun leefgewoonten. Maar ook soorten die bijzondere eisen stellen aan hun omgeving en verder nauwelijks in Nederland zijn aangetroffen. Vooral het natuurgebied de Scheeken wordt op nationaal niveau beschouwd als een waar

slakkenparadijs. Door het kalkrijke leem kunnen hier meerdere soorten leven die voorheen alleen van Zuid-Limburg bekend waren.

Onmisbaar in het ecosysteem

Weekdieren zijn onmisbaar in het ecosysteem. De meeste soorten eten dode bladeren, algen of schimmeldraden. Zonder deze soorten zouden de voedingsstoffen uit de strooisellaag nooit beschikbaar komen voor de plantenwereld. En de mossels filteren organische stoffen uit het water en zijn zo onmisbaar voor de waterkwaliteit. Een goede reden om eens bij deze indrukwekkende diergroep stil te staan of beter nog; er eens tussen te gaan liggen met een goede loep.

Meer informatie

Voor meer informatie over bijzondere slakken in Het Groene Woud kun je contact opnemen met Kees Margry, telefoon: 0411-682916, e-mail: margry@home.nl. Op de website van de Nederlandse Malacologische Vereniging is meer over slakken en andere weekdieren te lezen:

Project van de maand: Grenzen en oude bossen

Prickeldraad bestond zeshonderd jaar geleden nog niet. Mensen uit die tijd maakten begrenzings met bijvoorbeeld stekelig struikgewas of een sloot. Ongenode bezoekers werden zo buiten de deur gehouden. Wilde zwijnen en herten bleven weg van het gewas. In Het Groene Woud brengt een groep bevrogen mensen deze eeuwenoude manier van begrenzen in kaart.

“Op landgoed Velder ligt een schitterende wal”, begint Piet de Jongh zijn verhaal. Hij is coördinator van het project Grenzen en oude bossen van het Innovatieplatform Duurzame Meierij (IDM). Samen met een historicus, een ecoloog en een geomorfoloog is hij in de inventarisatie van natuurlijke begrenzingen gedoken. “Deze wal is bijzonder, omdat hij verschillende grenzen aangeeft. Van de oude kwartieren van het hertogdom, van verschillende talen en van een aantal parochies. We waren nieuwsgierig of er nog meer van zulk soort wallen in Het Groene Woud lagen. Inmiddels hebben we voorbeelden uit de 14e eeuw en zelfs nog verder terug.”

Van onderzoek naar beleving

In een traject van een half jaar onderzoekt de projectgroep van De Jongh in opdracht van het IDM de begrenzingen in Het Groene Woud. “We maken een globale schets waar de grenzen en wallen liggen. Wat is hun functie geweest en uit welk materiaal bestaan ze? Ook zijn we geïnteresseerd in de staat waarin ze op dit moment verkeren.” Het werk houdt niet op bij het inventariseren van wallen. De Jongh probeert mensen warm te maken voor het fenomeen. Daarom organiseert de projectgroep in mei en juni twee presentaties voor betrokken partijen, zoals gemeenten en het waterschap. “Uiteindelijk draait het om de beleving van de begrenzingen. Misschien kunnen we aansluiten bij de branding van Het Groene Woud. Het zou mooi zijn als fiets- en wandelroutes bijzondere voorbeelden van begrenzingen aandoen.”

Naar Engels voorbeeld

Niet alleen in Het Groene Woud is begrenzingen een aandachtsgebied. In High Weald, een streek in Engeland, staat het onderwerp al langer in de belangstelling. “Ze hanteren in High Weald een methode die uitgaat van het aantal soorten struiken en bomen. De samenstelling zegt iets over de ouderdom van de hagen en houtwallen. Als de natuur eeuwenlang zijn gang heeft kunnen gaan, verandert de diversiteit en de natuurlijke samenstelling. Wij willen graag kijken of deze methode ook opgaat in Het Groene Woud.”

Meer informatie

Voor meer informatie over het project Grenzen en oude bossen kun je contact opnemen met Piet de Jongh, projectcoördinator: piet.jongh@planet.nl.

Huiskamergesprekken voor ondernemers

Het Groene Woud bruist van ondernemerschap. Ruim honderd ondernemers uit Het Groene Woud kwamen eind november in Eindhoven bij elkaar. Onderwerp van gesprek: samenwerken in een coöperatieve formule. De bijeenkomst was naast creatieve ideeën over de kansen van Het Groene Woud, rijk aan enthousiaste

ondernemers. Begin februari wordt er vervolg gegeven met vier huiskamergesprekken. De ondernemers praten dan verder over deelname aan de coöperatie.

“Van boer tot restauranthouder en van adviesbureau tot honingmaker”, zo omschrijft Geert van der Veer, directeur bij Bureau Praedium, de deelnemers van de huiskamerbijeenkomsten. Het bureau is al geruime tijd betrokken bij het initiatief en gaat nu aan de slag met de oprichting van de coöperatie. “Het idee is dat we intersectoraal samenwerken. Denk bijvoorbeeld aan het aanbieden van arrangementen of strippenkaarten voor producten en diensten uit Het Groene Woud. De coöperatie loopt dwars door de hele keten. Juist die wisselwerking willen we stimuleren.” Het resultaat mag er zijn: het merendeel van de aanwezigen in november wil doorpraten over deze samenwerking. Daarom organiseert het bestuur van de coöperatie vier huiskamergesprekken.

Voordeel voor de ondernemers

Van der Veer ziet de toegevoegde waarde van de coöperatie. “Bedrijven zijn goed herkenbaar, doordat ze gebruik maken van de bekendheid van het gebied. Bovendien biedt de coöperatie ondersteuning bij het neerzetten van nieuwe producten en diensten van de ondernemers. De aangesloten bedrijven krijgen verder een exclusieve plek op de website. Ondernemers kunnen zelfstandig aan de gang en bepalen zelf in welke mate zij meedoen met de coöperatie. Door samen te werken kun je gezamenlijk de marketing

oppakken. We denken bijvoorbeeld aan een spaarsysteem en gezamenlijke afzetpunten in een winkel of door schapruimte.”

Duurzaam ondernemen

“Tijdens de huiskamergesprekken praten we over duurzaam ondernemen”, vertelt Van der Veer. “Wanneer je aangesloten bent bij de coöperatie, betekent dit dat je duurzaam onderneemt. Daarvoor hebben we een certificeringssysteem opgezet. Voor Het Groene Woud zijn een aantal kernwaarden opgesteld hoe om te gaan met de omgeving. Als lid van de coöperatie draag je bij aan behoud en versterking van deze kernwaarden. Door het opstellen van een bedrijfsomgevingsplan wordt bepaald of je hieraan voldoet. Vragen rond certificering en de coöperatie beantwoorden we tijdens de huiskamergesprekken.”

Aan de slag

Het bestuur heeft een duidelijk doel voor ogen. “We hopen dat een groot aantal mensen enthousiast is na de huiskamergesprekken. Hopelijk gaan verschillende ondernemers aan de slag met de certificering. Het zou fantastisch zijn als we doorgroeien naar een coöperatie die een substantiële bijdrage levert aan de regionale economie!”

Meer informatie

De deelnemers aan de huiskamergesprekken zijn persoonlijk uitgenodigd. Ben je geprikkeld door dit verhaal over de coöperatie? Neem dan contact op met Geert van der Veer van Bureau Praedium, telefoon: 06-10960531 of met Albert Jan Vester via 06-24612968.

Opmaak digitale nieuwsbrief

Deze digitale nieuwsbrief is opgemaakt in de huisstijl van Het Groene Woud en is voorzien van verscheidene foto's. Ontvangt u de nieuwsbrief zonder deze elementen, dan moeten de instellingen van uw computer enigszins gewijzigd worden. Dit kan als volgt: Vanuit het programma Outlook, onder het kopje 'Extra', 'Opties' kiezen en vervolgens 'E-mailindeling'. Hier de berichtindeling instellen op HTML. Is dit nog niet succesvol of gebruikt u een ander programma, neem dan contact op via hetgroenewoud@imagro.nl.

Nationaal Landschap Het Groene Woud

In het hart van de stedendriehoek Tilburg - Eindhoven - 's-Hertogenbosch ligt Nationaal Landschap Het Groene

Woud. Een ambitieus 'groenproject' met een gebiedskern van 7.500 hectare natuur bestaande uit bossen, moerassen, heide en agrarisch populierenlandschap. Het landschap is zo uniek dat de nationale overheid Het Groene Woud in 2005 - naast negentien andere gebieden - uitriep tot Nationaal Landschap. In totaal telt Het Groene Woud 35.000 hectare. Door de combinatie van een zeer gevarieerde natuurkern met een omliggend cultuurhistorisch waardevol landschap biedt Het Groene Woud een ongekennde mix van natuur, cultuur en vermaak. Hierdoor is het gebied bij uitstek geschikt voor een meerdaags verblijf en korte uitstapjes.

Het Groene Woud wordt het 'groene hart' van het stedennetwerk BrabantStad. Bestaande uit de steden Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch, Tilburg. Een groen stedelijk netwerk dat Noord-Brabant nadrukkelijker op de Europese kaart wil zetten als toonaangevende kennisregio.

Het Groene Woud heeft als doelstelling een groot samenhangend natuurgebied te ontwikkelen, waarin naast natuur ook veel aandacht is voor landbouw, groene recreatie en cultuurhistorie. Aan de basis van dit project staat een grote groep deelnemende partijen uit de streek, die onder regie van de Provincie Noord-Brabant, dit ambitieuze project ten uitvoer brengen. Het Groene Woud ontvangt hiervoor een Europese bijdrage.

Meer informatie over Nationaal Landschap Het Groene Woud is te vinden op www.hetgroenewoud.com.

project met
steun van de
Europese Unie